

NORGES HØYESTERETT

Den 29. juni 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Kallerud, Østensen Berglund og Høgetveit Berg i

HR-2023-1253-U, (sak nr. 23-052057STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Bjørn Morten Litveit Hansen)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Torstein Lindquister)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å nekte å fremme siktedes anke over fellede straffedom, jf. straffeprosessloven § 321 andre ledd. Det er særlig spørsmål om siktedes anke til Høyesterett er satt frem for sent.
- (2) A er tiltalt for overtredelse av straffeloven § 273 om kroppsskade. Grunnlaget er dette:

«Natt til lørdag 19. mars 2022 ca. kl. 01.00 på Huken Brygg i Tromsø, kastet han glass mot en person med den følge at et glass traff B i pannen slik at hun fikk tre kuttskader hvorav et kutt i pannen og et ved høyre øyelokk måtte sys.»
- (3) Nord-Troms og Senja tingrett avsa 16. desember 2022 dom med slik domsslutning:
 - «1. A, født 00.00.1993, dømmes for overtredelse av straffeloven § 273 til fengsel i 7 – syv måneder. Fullbyrding av to – 2 – måneder av straffen utsettes med en prøvetid på to år jf. straffeloven § 34.
 2. A, født 00.00.1993, dømmes til å betale skadeserstatning til B med 686 – sekshundreogåttiseks – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom.
 3. A, født 00.00.1993, dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med 25 000 – tjuefemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne dom.»
- (4) A anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og straffutmålingen. Han begjærte også ny behandling av sivile krav.
- (5) Hålogaland lagmannsrett besluttet 27. januar 2023 å nekte anken fremmet.

- (6) Lagmannsrettens beslutning ble meddelt A samme dag som den ble truffet, 27. januar 2023. Siden As anke ble nektet fremmet, kom de sivile kravene ikke til behandling. Melding om dette og orientering om adgangen til å kreve fortsatt behandling etter tvistelovens regler mv. ble forkynt for A 27. februar 2023, jf. straffeprosessloven § 434 siste ledd første punktum hvor det er fastsatt at slike meldinger skal forkynnes. Samtidig ble også nektelsesbeslutningen forkynt. Lagmannsrettens beslutning om å nekte å fremme anken ble altså meddelt 27. januar 2023 og forkynt 27. februar 2023.
- (7) A begjærte omgjøring av lagmannsrettens beslutning om å nekte anken fremmet. Subsidiært påanket han beslutningen. Anken er datert 9. mars 2023. Ved Hålogaland lagmannsretts beslutning 31. mars 2023 ble beslutningen 27. januar 2023 ikke omgjort.
- (8) A har i korte trekk gjort gjeldende at det i støtteskrivet til lagmannsretten var påvist svakheter ved tingrettens bevisvurdering på sentrale punkter. Da er det ikke tilstrekkelig at lagmannsretten kun kortfattet har konstatert at tingrettens bevisvurdering er korrekt. Lagmannsrettens begrunnelse viser ikke at retten har foretatt en reell overprøving.
- (9) *Påtalemyndigheten* har påstått at anken skal avvises fordi den er fremsatt for sent. Lagmannsrettens beslutning er tilstrekkelig begrunnet.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* tar først stilling til om *anken er fremsatt for sent*.
- (11) Ankefristen er to uker, jf. straffeprosessloven § 379 første ledd. Dersom det er tilstrekkelig at lagmannsrettens beslutning *meddeles*, er As anke for sen. Er det derimot krav om at beslutningen må *forkynnes*, begynte ankefristen først å løpe fra 27. februar. Anken er da rettidig.
- (12) Retten skal sørge for at *dommer* forkynnes etter den særlig betryggende fremgangsmåten angitt i domstolloven hvis siktede ikke er til stede når dommen avsies, jf. straffeprosessloven § 43 tredje ledd andre punktum. Tilsvarende heter det i domstolloven § 159a første ledd at retten skal sørge for at «dom i straffesak» forkynnes.
- (13) For *kjennelser og beslutninger* er det derimot tilstrekkelig å bruke den enklere formen meddelelse, se straffeprosessloven § 53 første ledd, jf. § 52 andre ledd, og domstolloven § 186. I straffeprosessloven kapittel 26 om anke over kjennelser og beslutninger er det i § 386 fastsatt at når anken er avgjort, skal påtalemyndigheten sørge for «melding» til blant annet siktede. Også her er det altså angitt at for kjennelser og beslutninger er det tilstrekkelig med meddelelse.
- (14) Basert på de reglene som så langt er gjennomgått, var det ikke nødvendig å forkynne lagmannsrettens beslutning for A, meddelelse var tilstrekkelig. Spørsmålet er om beslutninger om å nekte å fremme en anke likevel må forkynnes på grunn av regelen i straffeprosessloven § 349, som er inntatt i kapittel 23 om anke over dommer:
- «Når anken er avgjort, sendes saksdokumentene med avgjørelsen til påtalemyndigheten, som sørger for nødvendig forkynning for siktede og andre parter og underretning til den rett som har tatt den angrepne avgjørelse.»
- (15) Det som kan skape tvil, er formuleringen innledningsvis – «anken er avgjort». Når lagmannsretten nekter å fremme en anke etter straffeprosessloven § 321 andre ledd fordi

«retten finner det klart at anken ikke vil føre frem», er anken «avgjort» i den forstand at den ikke blir tatt under ordinær ankebehandling. Isolert sett trekker denne bestemmelsen i retning av et krav om forkynnelse.

- (16) Etter ankeutvalgets oppfatning taler likevel *systemhensyn* for at det er tilstrekkelig å meddele ankenektelser. Som allerede pekt på, fremgår det av de generelle reglene om rettens avgjørelser i straffeprosessloven kapittel 5 at det bare er dommer som må forkynnes. Dette er fulgt opp i de nevnte reglene om hvordan påtalemyndigheten skal orientere siktede om kjennelser og beslutninger i straffeprosessloven kapittel 26. Det er altså lovens gjennomgående utgangspunkt at dommer skal forkynnes, andre avgjørelser kan meddeles.
- (17) Retten er i straffeprosessloven kapittel 23 om anke over dommer gitt mulighet til å treffe ulike avgjørelser som alle kan sies å avgjøre anken uten at det skjer ved ordinær dom. Etter §§ 318 og 319 skal retten avvise anker som er fremsatt for sent eller ikke oppfyller formkravene. Slike avgjørelser treffes ved kjennelse, jf. § 30 andre ledd. Etter § 322 kan anke over dom av tingrett «avgjøres uten ankeforhandling» i nærmere angitte tilfeller. Avgjørelsesformen er her dom, jf. § 30 første ledd. Dersom en anke nektes fremmet etter § 321 andre ledd, som saken her gjelder, er det fastsatt at avgjørelsen treffes ved beslutning, jf. § 321 fjerde ledd første punktum. Det er altså tale om forskjelligartede avgjørelser hvor behovet for sikkerhet for at avgjørelsen er mottatt varierer.
- (18) Straffeprosessloven § 349 gir regler om ekspedisjon av saksdokumentene fra retten etter at saken er avsluttet og om videre oppfølging av rettens avgjørelse. Etter ankeutvalgets oppfatning er det lite naturlig å lese en slik bestemmelse om saksbehandlingen slik at den også gir en regel som bryter med det gjennomgående skillet mellom meddelelse og forkynnelse ellers i loven.
- (19) Lovens *forarbeider* gir et uklart bilde. Straffeprosesslovkomiteen foreslo i NUT 1969: 3, utkastets § 324, en bestemmelse som minner om dagens regel om å nekte anker fremmet. Som i dag var det der fastsatt at avgjørelsen skulle «treffes ved beslutning». I komiteens utkast til § 354 var det tatt inn en regel med samme innhold som dagens § 349: Etter at anken er avgjort, skal saksdokumentene sendes til påtalemyndigheten som sørger for «forkynnelse» for blant annet siktede. I omtalen av bestemmelsen på side 332 heter det at bestemmelsen gjelder «ekspedisjonsmåten etter at anken er avgjort». Det sies så at en «ankeavgjørelse» alltid bør forkynnes, «også om den er truffet ved kjennelse». Dette må leses i lys av at utvalget foreslo at enkelte anker over dom skulle realitetsavgjøres ved kjennelse, se utkast til § 350 tredje ledd. Ut fra presisjonsnivået i disse motivene er det derfor nærliggende å lese komiteens uttalelse om at slike kjennelser skulle forkynnes motsetningsvis, altså at komiteen ikke la opp til at beslutninger skulle forkynnes.
- (20) I forbindelse med to-instansreformen ble § 349 endret slik at ordet «nødvendig» ble satt inn foran «forkynning». Bakgrunnen var at forkynning også kan skje i rettsmøte og at det da ikke er behov for ytterligere beskjed til siktede og andre som er til stede i retten, se Ot.prp. nr.78 (1992-1993) side 90–91. I proposisjonen heter det videre:

«Påbudet om forkynnelse gjelder uavhengig av om avgjørelsen er truffet ved dom, kjennelse eller beslutning. Det gjelder også i de tilfeller hvor anken er avgjort under den forberedende ankebehandlingen.»

- (21) Departementet gir ingen begrunnelse for at også beslutninger omfattes, og det er ikke gitt noen referanser, heller ikke til Straffeprosesslovkomiteens innstilling som utvalget altså mener trekker i motsatt retning. Heller ikke i To-instansutvalgets innstilling i NOU 1992: 28 side 156, som uttalelsen i det vesentlige er hentet fra, gis det noen begrunnelse. På denne bakgrunn er forarbeidsuttalelsene, etter utvalgets oppfatning, ikke avgjørende. Som utvalget straks kommer til, er de heller ikke blitt oppfattet slik i juridisk teori.
- (22) I NOU 2016: 24 Ny straffeprosesslov foreslås en regel om forkynnelse av avgjørelser «som avslutter saken», etter mønster av tvisteloven § 19-5. Forslaget er imidlertid ikke begrunnet, og det er uvisst om det vil bli fulgt opp av departementet. Utvalget føyer til at forkynning gjennomgående vil være praktisk enklere i sivile saker enn i straffesaker.
- (23) Det er ikke *rettspraksis* fra Høyesterett som på prinsipielt grunnlag tar stilling til spørsmålet. Men fristspørsmålet er forutsetningsvis berørt i flere avgjørelser. I HR-1999-336-S ser kjæremålsutvalget ut til å bygge på at det kreves forkynnelse. I en rekke andre avgjørelser legges det imidlertid uten videre til grunn at fristen starter sitt løp etter at lagmannsrettens avgjørelse er meddelt siktede, se Rt-1997-136, Rt-2009-5, Rt-2010-58 avsnitt 8, HR-2012-1618-U, HR-2013-888-U, HR-2014-1841-U og HR-2020-2302-U. Til illustrasjon nevnes at i avgjørelsen fra 2014 bemerker utvalget at «lagmannsretts beslutning ble meddelt A ved brev av 5. juni 2014. Anken av 20. august 2014 er dermed ikke rettidig». Tilsvarende heter det i 2020-avgjørelsen:
- «Den påankede beslutningen er datert 1. juli 2020. Ankende part ble orientert om beslutningen i brev datert 1. juli 2020. Anken ble inngitt ved forsvarers støtteskriv 22. november 2020. Utvalget anser det klart at anken i dette tilfellet er inngitt etter ankefristens utløp.»
- (24) Praksisen fra Høyesteretts kjæremålsutvalg og ankeutvalg reflekterer at lagmannsrettene i praksis nøyter seg med å meddele nektelsesbeslutningene uten at det har vært reagert på dette.
- (25) Også i *juridisk teori* legges det til grunn at det er tilstrekkelig å meddele ankenektelsene. I Erik Keiserud mfl., Straffeprosessloven. Lovkommentar, § 349, Juridika, bekreftet à jour 1. januar 2023, heter det i note 3:
- «3. Påtalemyndigheten skal sørge for «nødvendig forkynning» av avgjørelsen. Dette må antas å ta sikte på de tilfeller der forkynnelse er et krav, men hvor retten har adgang til å overlate forkynnelsen til påtalemyndigheten (noe annerledes i tredje utgave s. 1139). Forkynnelse er bare et krav for dommer, jf. § 43 tredje ledd, idet kjennelser (f.eks. om at anken trekkes) og beslutninger (f.eks. om at anken nektes fremmet) bare skal meddeles, jf. §§ 52 annet ledd og 53 første ledd. I To-instansutv. innst. punkt XI (s. 156), med tilslutning i Ot.prp. nr. 78 (1992–93) punkt XII.2 (s. 91), gis det riktignok uttrykk for at påbudet om påtalemyndighetens forkynnelse i § 349 også gjelder der anken avgjøres ved kjennelse eller beslutning. Men dette kan neppe legges til grunn. Det er bare retten som skal meddele kjennelser og beslutninger, jf. §§ 52 annet ledd og 53 første ledd. For øvrig ville det uansett være lite naturlig om påtalemyndigheten måtte forkynne det retten kan meddele.»
- (26) I Stig Ole Haug, Norsk lovkommentar, straffeprosessloven § 349 note 2580, Rettsdata, revidert 13. desember 2022 heter det:
- «I forarbeidene uttales det at påbudet om forkynnelse gjelder uavhengig av om avgjørelsen er truffet ved dom, kjennelse eller beslutning, jf. NOU 1992: 28 s. 156 og

Ot.prp. nr. 78 (1992-1993). Det gjelder også i de tilfeller hvor anken er avgjort under den forberedende ankebehandlingen. I praksis tolkes ikke påbudet like strengt for kjennelser og beslutninger, eksempelvis blir beslutninger om å nekte anken fremmet normalt bare meddelt siktede.»

- (27) I Anders Bøhn, *Domstoloven*, 2. utgave 2013, side 791–792 nevnes «beslutning om å nekte en anke i straffesak fremmet etter straffeprosessloven § 321 andre ledd» som et eksempel på et tilfelle der avgjørelsen ikke behøver å forkynnes, men kan sendes «i vanlig brev». I senere digitale utgaver er dette eksempelet ikke gjentatt.
- (28) Etter ankeutvalgets oppfatning er det *liten grunn til å endre praksis*. Den har i lang tid vært fulgt både i lagmannsrettene og Høyesterett, og blitt lagt til grunn i juridisk teori. Aktørene har innrettet seg etter dette, og det må antas at fremgangsmåten ikke har skapt nevneverdige problemer.
- (29) Skulle det vise seg å være usikkert om en meddelelse om lagmannsrettens nektelsesbeslutning har kommet frem til siktede, eventuelt når den kom frem, vil det gjennomgående være mer hensiktsmessig å prøve realiteten i anken enn å gå inn i en nærmere vurdering av om den skal avvises på grunn av fristoversittelse, jf. straffeprosessloven § 318 andre ledd. En anke skal heller ikke avvises dersom retten finner at oversittelsen ikke bør legges den ankende til last, jf. § 318 første ledd bokstav a.
- (30) Oppsummert er det ankeutvalgets oppfatning at det ikke kreves at ankenektelser etter straffeprosessloven § 321 andre ledd forkynnes. Meddelelse er tilstrekkelig. Det bør rutinemessig vurderes om anken skal realitetsprøves i medhold av § 318 andre ledd heller enn å gå inn i fristspørsmålet. Videre bør det regelmessig overveies om en anke over lagmannsrettens nektelsesbeslutning som er fremsatt for sent, likevel ikke skal avvises fordi fristoversittelsen «ikke bør legges den ankende til last», jf. § 318 første ledd bokstav a.
- (31) I *saken her* ble siktedes anke etter dette fremsatt for sent. Den ble først inngitt omlag seks uker etter lagmannsrettens beslutning. Siktede har vært bistått av forsvarer og det er ikke opplyst noe om bakgrunnen for fristoversittelsen. Ankeutvalget har kommet til at anken skal avvises.
- (32) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken avvises.

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)